

căsătorii, ca și disoluția feudală, în care căzuse Bulgaria din această cauză, în momentul confruntării ei cu puterea turcească. Cele «trei oștiri», care au înlocuit craii bulgari în redacția românească a fabulației, au oglindit și ele realități autentice caracteristice vieții feudale nord-dunărene din momentul apariției acestui colind românesc, specific cronologic primelor decenii ale sec. XV, și în special celui de al treilea deceniu. Sintem într-o perioadă în care se înfruntă pentru domnia Țării Românești nu numai oștirile, două la număr, ale partidelor ce susțin pe succesivii pretendenți la tron (fii și nepoții lui Mircea cel Bătrîn și verii lor, urmașii lui Dan I), ci mai totdeauna cel puțin o a treia oaste străină — turcă, maghiară sau leșească — chemată să sprijine pe unul sau altul din pretendenți.

Tot atât de certă ca și perfecta suprapunere a anecdotelor, care leagă apariția colindului românesc de circulația nord-dunăreană a celui bulgar, este și natura literară a tradițiilor epice bulgaro-române, care, odată precizată, va putea lămuri și căile de realizare istorică a influențelor culturale asupra românilor, pe care examinarea materialelor literare ne permite numai să le constatăm.

Fabulativ, cei «trei crai» corespund evident celor «trei magi» care caută în legenda evanghelică «copilul divin» menit să «mîntuiască lumea», ca și copilul din colind, care trebuia să-și mîntuiască țara și neamul. Croindu-și cultura proprie — între ale cărei forme fundamentale a fost colindul — pe linia poetică și rituală ce i-o indică Psalmii, mișcarea bogomilică n-a putut face abstracție de realitățile politice ale epocii, între care se numărau fărîmîțarea feudală și necesitatea de a organiza rezistența la început împotriva bizantinilor, apoi, în veacurile următoare, împotriva turcilor, sub o conducere centralizată. Ea a turnat creațiile sale epice inspirate de aceste realități în fabulațiile evanghelice acceptate de doctrina religioasă a sectei. Colindul originar s-a născut astfel prin utilizarea fabulațiilor evanghelice prelucrate epic-literar spre a reliefa realitățile politice și sociale. De aci îmbinarea, aparent arbitrară, a fabulației evanghelice ce a dat cadrul literar, cu fondul epic popular, politic-militant, îmbinare care am arătat că uneori îngreunează înțelegerea și cercetarea acestor colinde. Greutatea dispăre însă de îndată ce se consideră just procesul lor genetic.

Ca și tema *uciderii celor 14.000 de prunci de către Irod*, care a servit și ea la crearea unui străvechi colind, și *fabulația magilor* nu a dat formei epice nou create decît cadrul literar în care s-a manifestat epic linia politică a bogomilismului, care urmărea salvarea lumii bulgare populare, printr-un conducător propriu, figurat literar, ca și «mîntuitorul» credinței creștine, printr-un copil predestinat. Se știe că bogomilismul a susținut asemenea conducători populari: pe *Samuel* (970—1014) și apoi pe *Petru și Asan*, care cu ajutorul sectei au proclamat la 1186, împotriva feudalității bulgare și a bizantinilor, cel dintîi stat popular medieval.

Colindul *Maicii bătrîne*¹ a fost creat într-o epocă ceva mai tîrzie, cînd se formase și se răspîndise faima epică a lui Marko Kralj, la origini apărător al populației macedonene împotriva opresiunii turcești. Acceptînd suzeranitatea turcească, craiul Marcu reușise astfel să păstreze populației de pe teritoriul macedonean pe care-l stăpînea forme de viață mai blînde decît cele impuse de turci teritoriilor bulgare transformate în raia. Acest colind, deși nu poate dezvălui

¹ «Сборник», IV, p. 7; VII, p. 10.